

Samenvatting in het Nederlands

Dit proefschrift handelt over de grammatica van betrekkelijke bijzinnen – in andere woorden: de syntaxis van relativisatie.¹ Een voorbeeld van zo’n zinsconstructie is gegeven in (1):

- (1) Joop las **de roman** *die Jaap hem gegeven had*.

Hier is *die Jaap hem gegeven had* de relatiefzin en *de roman* het antecedent waar deze bij hoort; het betrekkelijk voornaamwoord *die* verwijst naar *de roman*. De gehele relatiefconstructie *de roman die Jaap hem gegeven had* is in dit voorbeeld het lijdend voorwerp in de hoofdzin.

Relatieve zinnen hebben altijd al de aandacht getrokken van taalwetenschappers, en niet zonder reden. Ze zijn interessant vanuit het oogpunt van de syntaxis (grammatica), de semantiek (betekenis) en de typologie (classificatie). Als een voorbeeld waarom dat zo zou zijn, zal ik hier kort bespreken wat ik in de introductie – **hoofdstuk 1** – “het probleem van de spil” heb genoemd.

Wat betrekkelijke bijzinnen onderscheidt van andere bijzinnen is dat er een direct verband is tussen een element in de relatiefzin en in de hoofdzin. Sterker geformuleerd: er is een *spil* die een rol speelt in beide (deel)zinnen. Een illustratie hiervan is de zin in (2):

- (2) Joop leest nooit **boeken** *die Jaap hem aanraadt*.

Deze complexe zin is samengesteld uit de twee eenvoudige zinnen in (3):

- (3) a. Joop leest nooit *boeken*.
b. Jaap raadt hem *boeken* aan.

Toch is (2) duidelijk meer dan een eenvoudige optelling van deze twee onderdelen. Het woord *boeken* is hier de spil die beide zinnen met elkaar verbindt. Maar hoe kan één woord nu twee functies tegelijk hebben? En wat is eigenlijk zijn positie in de zin? Zit het in de hoofdzin of in de bijzin? Merk hierbij twee dingen op. Ten eerste is het lijdend voorwerp in de hoofdzin (2) niet *boeken*, maar *boeken die Jaap hem aanraadt*. Ten tweede zit er een ‘gat’ in de bijzin. (*Ze zei dat...*) *Jaap hem aanraadt* is geen Nederlands, want er ontbreekt een lijdend voorwerp. (*Ze zei dat...*) *Jaap hem boeken aanraadt* is wel goed. In (2) staat *boeken* echter op een hele andere plek in de zin; bovendien is er een element bijgekomen: het betrekkelijk voornaamwoord *die*.

¹ Deze samenvatting is met name bedoeld voor niet-taalkundigen. Vakgenoten stellen wellicht ook – en meer – belang in de introductie en conclusie bij dit boek en bij de afzonderlijke hoofdstukken.

Er moet dus een speciale procedure zijn die verklaart hoe de zin in (2) gevormd kan worden. Een mogelijke afleiding is de volgende. Stel dat *die* de positie inneemt van het lijdend voorwerp in een bijzin. Vervolgens verhuist *die* naar het begin van de bijzin. Tenslotte wordt deze bijzin aan het lijdend voorwerp in de hoofdzin geplakt. Dit is weergegeven in (4).

- (4) a. (Ze zei dat...) Jaap hem *die* aanraadt. →
 b. (...) *die* Jaap hem aanraadt. →
 c. Joop leest nooit boeken die Jaap hem aanraadt.

Die verwijst naar *boeken* en de bijzin wordt nu geïnterpreteerd als een betrekkelijke bijzin. De verhuizing van *die* naar het begin van de bijzin in (4b) is minder ad hoc dan het misschien lijkt. Deze kan namelijk in verband worden gebracht met vooropplaatsing van vraagwoorden, zoals in (*hij vroeg...*) **wie** *Jaap hem zou aanraden*.

Hoe zou zo'n afleiding verlopen met betrekking tot het Engelse equivalent in (5), waar een betrekkelijk voornaamwoord ontbreekt?

- (5) Joop never reads books Jaap recommends to him.

Misschien is er een leeg (d.w.z. onuitgesproken) element [$\emptyset$] dat de plaats van het lijdend voorwerp in de bijzin opvult, zoals weergegeven in (6):

- (6) Joop never reads books [$\emptyset$] Jaap recommends to him.
 ↑_____↓

Ergens is dit vreemd, want de deelzin *Jaap recommends [$\emptyset$] to him* op zichzelf is ongrammaticaal. Daarom zou men een andere mogelijke afleiding in overweging kunnen nemen. Stel dat *books* als lijdend voorwerp in de bijzin wordt gegenereerd. Vervolgens wordt het naar voren verplaatst; het geheel kan dan worden ingevoegd als het lijdend voorwerp in de hoofdzin. Zie (7):

- (7) a. (...) Jaap recommends books to him. →
 b. (...) books Jaap recommends to him. →
 c. Joop never reads books Jaap recommends to him.

Als dit juist is, kan de afleiding van de Nederlandse zin worden heroverwogen. Volgens dit scenario zou het volgende gebeuren: *die* plus *boeken* wordt gegenereerd als het lijdend voorwerp in de bijzin, beide verhuizen naar het begin (en *boeken* gaat voorop staan), en het geheel wordt het lijdend voorwerp in de hoofdzin; zie (8).

- (8) a. (...) Jaap hem *die* boeken aanraadt. →
 b. (...) boeken *die* Jaap hem aanraadt. →
 c. Joop leest nooit boeken *die* Jaap hem aanraadt.

Deze analyse staat bekend als de “promotie-theorie”. De spil *boeken* promoveert als het ware van de bijzin naar de hoofdzin. Ik kom hierop terug.

Het bovenstaande verhaal laat in versimpelde vorm een aantal dingen zien. Er zijn verschillende strategieën om het probleem van de spil aan te pakken. A priori is het dan ook niet verbazingwekkend dat verschillende talen verschillende oplossingen hanteren. Het Nederlands en Engels lijken veel op elkaar, maar hieronder zal ik laten zien dat de structuur van talen uit andere taalfamilies drastisch kan verschillen van het Nederlands. Niettemin kan op een bepaald abstractieniveau de afleiding van betrekkelijke bijzinnen in verschillende talen met elkaar in verband worden gebracht. Zo is hierboven de afleiding van de Nederlandse zin in (4) naar het Engels gegeneraliseerd in (6). Omgekeerd is de afleiding in (7) naar het Nederlands gegeneraliseerd in (8). Welke oplossing de juiste is, is onderwerp van discussie. In dit proefschrift beargumenteer ik uitgebreid dat een analyse in de trant van (7) en (8) correct is.

Hieronder zal ik kort aanduiden waar de verschillende hoofdstukken van dit proefschrift over gaan. Het geheel is onderverdeeld in twee delen. Het eerste (hoofdstuk 2 t/m 5) behandelt verschillende aspecten van de syntaxis en de typologie van betrekkelijke bijzinnen (en de interactie tussen deze). Het tweede (hoofdstuk 5 t/m 8) bevat drie studies met een algemener karakter, maar met de nadruk op relativisatie. Kort samengevat zijn de primaire doelen van dit onderzoek de volgende:

- een systematische en toegankelijke classificatie van relatiefconstructies samen te stellen, als achtergrond voor dit en toekomstig onderzoek (H2);
- de verscheidene concurrerende syntactische theorieën over relativisatie uitgebreid te evalueren (H3);
- een gedetailleerde beschrijving te verschaffen van de syntaxis van de verschillende types relatiefconstructies (H4/5);
- een onafhankelijk gemotiveerde oplossing te bieden voor potentiële problemen die tot op heden nog niet bevredigend zijn behandeld (vanuit het perspectief van de promotie-theorie); deze zijn:
 - de syntaxis van uitbreidende betrekkelijke bijzinnen (H6);
 - extrapositie (achteropplaatsing) van betrekkelijke bijzinnen (H7);
 - de grammatica van “possessieve relatiefzinnen” (H8).

Hoofdstuk 2 behandelt de classificatie (en terminologie) van relatiefconstructies. Deze is gebaseerd op informatie uit 172 talen uit verscheidene taalfamilies (zie Appendix II). Voor de aardigheid laat ik zien dat als alle microvariatie wordt meegeteld, men in theorie meer dan vierduizend types kan onderscheiden. Van meer belang zijn natuurlijk de hoofdsorten. Naar de betekenis kan men er drie onderscheiden:

- (9) a. Het papier *dat hier ligt*, is bedoeld om weg te gooien. [beperkend]
 b. Dit papier, *dat ik hier gisteren neergelegd heb*, is
 bedoeld om weg te gooien. [uitbreidend]

- c. Je zou een container kunnen vullen met het
papier *dat er hier verspild wordt*. [kwantitatief]

De *beperkende* relatiefzin zoals in (9a) legt een restrictie op aan de interpretatie van het antecedent. Dit roept een contrast op: alleen het papier dat hier ligt is bedoeld om weg te gooien, niet het papier dat ergens anders ligt. Een *uitbreidende* relatiefzin zoals in (9b) geeft extra informatie over het antecedent. Er is geen sprake van een contrast met eventueel ander papier. Uit recent onderzoek blijkt dat er nog een derde hoofdtype is. Ik noem het hier *kwantitatief*. In (9c) gaat het om de *hoeveelheid* papier die verspild wordt. Er is geen contrast met ander papier, dus de relatiefzin is niet beperkend. Hij is ook niet uitbreidend, want de informatie in de bijzin is niet extra, maar essentieel voor de betekenis.

Naar de grammatica kan men vier hoofdsoorten onderscheiden: de postnominale, de preminale, de circumnominale en de correlatieve betrekkelijke bijzin. Deze komen maar zelden tegelijkertijd in een taal voor. Het Nederlands kent alleen de postnominale. Dat wil zeggen dat de relatiefzin volgt op het antecedent, zoals in (10).

- (10) Zij zag **de hoed** die de man had laten liggen.

Vertaald in Nederlandse woorden zien de andere types – met dezelfde betekenis – er (ongeveer) als volgt uit:

- (11) a. < Zij zag (*die*) de man had laten liggen **de hoed**. > [preminaal]
b. < Zij zag de man had (**de**) **hoed** laten liggen. > [circumnominale]
c. < **Welke hoed** de man had laten liggen, zij zag *die*. > [correlatief]

Het preminale type in (11a) komt bijvoorbeeld in het Chinees voor, het circumnominale zoals in (11b) in het Quechua, en het correlatieve zoals in (11c) in het Hindi.

Verder is van belang de zogenaamde “vrije relatiefzin”, oftewel een betrekkelijke bijzin met ingesloten antecedent, zoals in *wie zoet is krijgt lekkers*. Hierin kan *wie* omschreven worden met *degene/iedereen die* of *de/elke persoon die*. Ook de niet-Nederlandse hoofdtypen in (11) kennen vrije relatiefzinnen.

In **hoofdstuk 3** worden verschillende mogelijke syntactische theorieën over relativisatie besproken. De (generatieve) syntaxis in het algemeen heeft als doel om de regels te formuleren op basis waarvan woorden aan elkaar kunnen worden geplakt tot zinnen. Dit formele systeem moet algemeen genoeg geformuleerd zijn om bruikbaar te zijn voor alle menselijke talen, maar specifiek genoeg om de bouwstenen te verschaffen waarmee een concrete taalconstructie correct kan worden gegenereerd en waarmee de essentiële verschillen tussen talen kunnen worden afgeleid. Ik heb laten zien dat verschillende theorieën over relatiefzinnen (waaronder de gangbare standaardanalyse), die veelal opgesteld zijn aan de hand van West-Europese talen, de exotischere types zoals in (11) niet goed af kunnen leiden. De promotie-theorie daarentegen is juist wel goed generaliseerbaar naar deze types. Deze verdient daarom de voorkeur.

Behalve de afleiding van verschillende grammaticale types zijn er ook andere criteria die de promotie-theorie (waarbij, zoals boven vermeld, het antecedent uit de bijzin naar de hoofdzin promoveert) ondersteunen. Een voorbeeld is het volgende. In het algemeen geldt dat een verwijswoord zoals *zichzelf* moet volgen op zijn antecedent. Je zegt dan ook *Paul/hij bekeek zichzelf in de spiegel* en niet *zichzelf bekeek Paul/hem in de spiegel*. Zie nu echter (12), met een betreffende bijzin:

(12) De verhalen over *zichzelf* die *Paul* hoorde, waren pure leugens.

Hier gaat *zichzelf* aan *Paul* vooraf, wat op het eerste gezicht merkwaardig is. Volgens de promotie-theorie is (12) afgeleid zoals in (13), vergelijkbaar met (8) hierboven. *De verhalen over zichzelf* is dan eerst het lijdend voorwerp in de bijzin. In (13c) wordt de hele relatiefconstructie het onderwerp van de hoofdzin.

(13) a.	(dat...) <i>Paul</i> die verhalen over <i>zichzelf</i> hoorde.	→
b.	(...) de verhalen over <i>zichzelf</i> die <i>Paul</i> hoorde.	→
c.	De verhalen over <i>zichzelf</i> die <i>Paul</i> hoorde, waren pure leugens.	

Merk op dat in (13a), het eerste stadium van de afleiding, *zichzelf* volgt op *Paul*, zoals vereist. Later wordt dan de bijzin omgebouwd tot een relatiefconstructie binnen een hoofdzin. Zonder de promotie-theorie – dus de transformatie van (13a) naar (13b) – wordt het bijzonder moeilijk om te verklaren waarom dit een correcte zin is en, niet te vergeten, waarom het omgekeerde onmogelijk is (*de verhalen over Paul die zichzelf hoorde...* kan niet).

Hoofdstuk 4 is een gedetailleerde uitwerking van de promotie-theorie. Deze is noodzakelijkerwijs vrij technisch van aard en daarom moeilijk toegankelijk voor niet-syntactici. Het achterliggende idee is dat elke stap van de afleiding van relatiefconstructies afgedwongen wordt, doordat allerlei onafhankelijk gedefinieerde elementen in de grammatica-opbouw gecontroleerd moeten worden. Dergelijke elementen zijn bijvoorbeeld naamvallen, getals-, geslachts- en persoons-overeenkomst, vraagwoordkenmerken, enz. Een voorbeeld dat hierboven al even genoemd is, is het volgende. Elk betreffende voornaamwoord heeft een vraagwoord-achtig kenmerk. Dit kan alleen aan het begin van de (deel)zin gecontroleerd worden en dat drijft de promotie van het betreffende voornaamwoord plus het antecedent aan. Een ander voorbeeld is de naamval van het lidwoord en de zelfstandig-naamwoordgroep die het antecedent vormt. Deze moet in overeenstemming zijn, en dat dwingt af dat de woorden ‘naast elkaar’ komen te staan. (Let wel dat dit een vereenvoudigde weergave is. Een grammatica werkt in termen van hiërarchie, niet van lineaire opeenvolging.)

Alle talen maken gebruik van dezelfde bouwstenen om relatiefconstructies te maken, maar tegelijkertijd vormen deze bouwstenen (micro)parameters. Dat wil zeggen dat het controlemechanisme anders reageert op zo’n parameter als die anders is ingesteld. Dit zorgt voor de variatie zoals aangegeven in (11) hierboven.

Hoofdstuk 5 gaat over de grammatica en classificatie van betreffende voornaamwoorden en aanverwante “relatieve elementen”. Het (standaard) Nederlands maakt alleen gebruik van betreffende voornaamwoorden, maar een

verwante taal als het Engels biedt al meer keuzes. Zie bijvoorbeeld de zinnen in (14), die precies hetzelfde betekenen.

- (14) a. Joop never reads books *which* Jaap recommends to him.
 b. Joop never reads books *that* Jaap recommends to him.
 c. Joop never reads books Jaap recommends to him.

Which in (14a) is een betrekkelijk voornaamwoord; *that* in (14b) is een voegwoord dat betrekkelijk gebruikt wordt; en (14c) toont zogenaamde nul-relativisatie, waarbij er helemaal geen relatief element wordt gebruikt.

In verschillende dialecten van de Germaanse talen, maar ook in oudere stadia van bijvoorbeeld het Nederlands en Engels, kan zowel een betrekkelijk voornaamwoord als een voegwoord worden gebruikt. In Nederlandse woorden:

- (15) < Joop leest nooit boeken *die dat* Jaap hem aanraadt. >

Er is dus een positie voor betrekkelijke voornaamwoorden aan het begin van een (deel)zin en een voegwoordpositie die daarop volgt. Volgens mijn theorie worden beide altijd gebruikt, maar het verschilt per taal of (en hoe) dat lexicaal zichtbaar is.

Wat betreft relatieve elementen zijn er nog meer strategieën. In bijvoorbeeld het Hebreeuws wordt gebruik gemaakt van “resumptieve” voornaamwoorden. In Nederlandse woorden zou dat er uitzien als in (16):

- (16) < Joop leest nooit boeken Jaap hem *ze* aanraadt. >

Hier neemt een persoonlijk of demonstratief voornaamwoord in de relatiefzin de normale plaats van het ‘gat’ in. In dit voorbeeld is dat het lijdend voorwerp.

De laatste strategie die ik hier wil noemen, is het gebruik van een speciale werkwoordsuitgang, zoals in het Hopi. In Nederlandse woorden:

- (17) < Joop leest nooit boeken Jaap hem aanraadt-REL. >

Hoe dit in de syntaxis behandeld moet worden is nog onvoldoende onderzocht.

In **hoofdstuk 6** worden uitbreidende (“appositieve”) betrekkelijke bijzinnen besproken. Ik heb een lijst met eigenschappen samengesteld waarin ze verschillen van beperkende relatiefzinnen, en ook een lijst met misverstanden in de wetenschappelijke literatuur, waarin ten onrechte wordt beweerd dat er bepaalde verschillen zijn. Een voorbeeld van een eigenschap waarin ze duidelijk verschillen is dat een uitbreidende relatiefzin kan verwijzen naar een hele zin (dit is onmogelijk voor een beperkende):

- (18) De drie wijze mannen adviseerden het aftreden van de commissie, *wat* een juiste beslissing was.

Hier verwijst *wat* naar de hele voorgaande bewering.

Een voorbeeld van een misverstand is dat wel beweerd wordt dat uitbreidende relatiefzinnen niet achterop geplaatst kunnen worden, in tegenstelling tot beperkende relatiefzinnen. Het voorbeeld in (19) toont eenvoudig dat dit wel kan.

- (19) a. Ik heb met Jaap, die blond haar heeft, gesproken. →
 b. Ik heb met Jaap gesproken, die blond haar heeft.

Over de syntaxis van uitbreidende relatiefzinnen zijn de meest uiteenlopende dingen beweerd. Volgens mij is er een duidelijk verband tussen uitbreidende relatiefzinnen en gewone apposities zoals *Jaap, die blonde vent*. Appositie in het algemeen kan behandeld worden als *specificerende coördinatie*. Voor de duidelijkheid: coördinatie betekent het aan elkaar plakken van zinnen of zinsdelen met de voegwoorden *en*, *of* of *maar*. De structuur van *Jaap, die blond haar heeft* kan dan als volgt worden geparafraseerd:

- (20) *Jaap, en wel hij die blond haar heeft.*

Hierin geeft *en wel* de specificerende verbinding aan. Merk op dat *binnen* het specificerende deel een soort vrije relatiefzin staat: *hij die blond haar heeft*. Het voornaamwoord *hij* verwijst naar *Jaap*. De relatie tussen *hij* en de relatiefzin is beperkend. Uit dit alles volgt dat de syntaxis die vastgesteld is voor beperkende relatiefzinnen (inclusief de promotie-theorie) kan worden gegeneraliseerd naar uitbreidende. Het verschil zit in de speciale context waarbinnen een uitbreidende relatiefzin wordt gebruikt (i.t.t. een beperkende), namelijk als specificerend conjunct. Specificerende coördinatie zelf is een grammaticaal concept met een algemenere strekking (zie ook het volgende hoofdstuk). Hoe deze het best kan worden behandeld in de syntaxis is een vraag apart. Ik heb voorgesteld om hiervoor gebruik te maken van een derde dimensie in de syntactische structuur.

Hoofdstuk 7 gaat over extrapositie van zinsdelen, en van betreffende bijzinnen in het bijzonder. Verschillende theorieën hierover worden geëvalueerd aan de hand van een serie eigenschappen die hiermee samenhangen. Een voorbeeld is het gegeven dat een antecedent en een relatiefzin wel kunnen worden gescheiden door achteropplaatsing (extrapositie), maar niet door vooropplaatsing (topicalisatie):

- (21) Zij heeft *de man die een bos bloemen droeg* gezien →
 a. Zij heeft *de man* gezien *die een bos bloemen droeg*.
 b. * *Die een bos bloemen droeg* heeft zij *de man* gezien. <uitgesloten>

Niet-taalkundigen vragen zich waarschijnlijk zelden af waarom (21b) niet kan, maar strikt genomen is het een logische mogelijkheid waarvan verklaard moet worden waarom die uitgesloten is in natuurlijke taal.

Een ander voorbeeld is (22), waarin het antecedent is ingebed in het zinsdeel tussen haken.

- (22) De detective heeft [Jaaps beschrijving van *de man die hij zocht*] genoteerd. →
 De detective heeft [Jaaps beschrijving van *de man*] genoteerd *die hij zocht*.

Op het eerste gezicht is het vreemd dat er een relatie kan zijn tussen het diep ingebedde antecedent *de man* en de geëxtraponeerde relatiefzin. (Plastisch gezegd: hoe kan de bijzin uit zo'n diepe put springen?) Ter vergelijking: *zichzelf* in een vergelijkbare positie kan *niet* verwijzen naar een antecedent (*de vrouw*) buiten de haken:

(23) **De vrouw heeft [Jaaps beschrijving van zichzelf] genoteerd.* <uitgesloten>

Uiteraard kan *zichzelf* wel op *Jaap* binnen de haken terugslaan.

De syntaxis van extrapositie heeft m.i. ook met specificerende coördinatie te maken. De parafrase van *zij heeft de man gezien die een bos bloemen droeg* is dan als in (24):

(24) *Zij heeft de man gezien, en wel de man die een bos bloemen droeg (gezien).*

Het predikaat *de man gezien* wordt nader gespecificeerd door in het tweede conjunct een relatiefzin toe te voegen. In de syntactische structuur is *de man* dus twee maal aanwezig. In de uitspraak wordt alles wat herhaald is weggelaten:

(25) *Zij heeft de man gezien, en wel de man die een bos bloemen droeg (gezien).*

Dit procédé is onafhankelijk van relativisatie. Allerlei zinsdelen kunnen worden geëxtraponeerd, bv. een comparatiefzin zoals in *ze heeft meer gegeten dan ze op kon*. De eigenschappen die samenhangen met extrapositie van relatiefzinnen moeten dan ook terug te voeren zijn op de theorie voor extrapositie in het algemeen. Dat wordt ondersteund door het feit dat andere geëxtraponeerde zinsdelen zich vergelijkbaar gedragen (zie de appendix bij hoofdstuk 7). De analyse voor relativisatie zoals voorgesteld kan dan ook gehandhaafd blijven, zij het dat die in het geval van extrapositie optreedt binnen een speciale syntactische context. Dit is vergelijkbaar met de oplossingsstrategie voor appositie die verdedigd is in hoofdstuk 6. Indien dit juist is, komen de bezwaren tegen de promotie-theorie die wel geopperd zijn in de wetenschappelijke literatuur, te vervallen.

Hoofdstuk 8, tenslotte, handelt over bezittelijke structuren, voornamelijk in de Germaanse talen. Er zijn vele grammaticale manieren om een bezittelijke relatie aan te duiden. Zie (26):

(26) a. de eer van de man	< perifrastische genitief >
b. zijn eer	< bezittelijk voornaamwoord >
c. Joops eer	< Saxische genitief >
d. Joop zijn eer	< adnominale possessieve datief >
e. het zijne	< zelfstandige possessief >
f. 's lands wijs, 's lands eer	< prenominale morfologische genitief >
g. de commissaris der koningin	< postnominale morfologische genitief >

De laatste twee zijn verouderd in het Nederlands.

Ik denk dat al deze mogelijkheden syntactisch aan elkaar gerelateerd zijn. De abstracte basis waarvan de andere afgeleid zijn is de perifrastische genitief in (26a). De implementatie hiervan impliceert een controlemechanisme met betrekking tot al dan niet aanwezige syntactische kenmerken zoals *possessief* en *genitief* die tegelijkertijd als microparameters dienen.

Een aantal van de mogelijkheden hierboven is terug te vinden in het gebruik van possessieve relatiefzinnen:

- (27) a. Hij begroette een man *van wie* ik de naam niet ken.
 b. Hij begroette een man *wiens* naam ik niet ken.
 c. Hij begroette een man *wie zijn* naam ik niet ken.

De constructie in (27a) bevat een perifrastische genitief, die in (27b) een morfologische genitief en die in (27c) een bezittelijk voornaamwoord plus een possessieve datief. In combinatie met de promotie-theorie voor relativisatie levert dit een tamelijk ingewikkelde – maar verdedigbare – syntactische afleiding op.

Onderdeel van die afleiding is een fenomeen dat bekend staat onder de merkwaardige naam *pied piping*. (Deze is afgeleid van de Engelse term *Pied Piper*, waarmee de rattenvanger van Hamelen wordt bedoeld.) *Pied piping* wil zeggen dat een woordgroep verplaatst wordt die groter is dan strikt genomen nodig is of lijkt (de rest wordt dus meegelokt). In de zin “*Met welke liefhebber van opera* heb je gedineerd?” is bijvoorbeeld niet alleen het vraagwoord naar voren verplaatst, maar de hele voorzetselvoorwerpgroep. In de zinnen “Waar denk je aan?” versus “Waar aan denk je?” kan men kiezen tussen *pied piping* of *prepositie-stranding* (d.w.z. geen *pied piping*). In relatiefzinnen zoals (27b) is – volgens de promotie-theorie – de woordgroep *man wiens naam* gepromoveerd, waarbij *pied piping* wordt toegepast.

Pied piping moet m.i. gezien worden als het gevolg van het verplaatsen van syntactische kenmerken naar een hiërarchisch hoger gelegen positie. Vanwege bepaalde restricties op dit soort verplaatsingen is *pied piping* vaak afhankelijk van de aanwezigheid van een voorzetsel. Dat verklaart het mysterieuze contrast tussen (28a) – onacceptabel – en (28b) – correct.

- (28) a. * Ik ken de man *de vader van wiens vrouw* je hebt uitgenodigd.
 b. Ik ken de man *met de vader van wiens vrouw* je hebt gesproken.

Merk op dat de woordgroep die ‘zware *pied piping*’ ondergaat in feite *groter* is in (28b) dan in (28a).

De **conclusie** luidt dat de grammatica van relativisatie, mits ontleed in de syntactische componenten zoals beargumenteerd, generaliseerbaar is naar alle types van relatiefzinnen. De verschillen tussen de types kan worden toegeschreven aan grammaticale kenmerken die als (micro)parameter dienen en aan de specifieke syntactische context waarin een bepaalde relatiefzin wordt gebruikt.